GEBIEDSPLATFORM
Alblasserwaard - Vijfheerenlanden

info@gebiedsplatform.nl
@gebiedsplatform

KvK 30280101
IBAN NL22 RABO 0157 0736 02

www.gebiedsplatform.nl

**Visie van het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden op het aanwijzen van zoekgebieden voor het plaatsen van grote windturbines in de Alblasserwaard**

**Inleiding**

Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden is een platform om de provincies Zuid-Holland en Utrecht, Waterschap Rivierenland, gemeenten, maatschappelijke en private partijen in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (on)gevraagd te adviseren over de ontwikkelingen in het landelijk gebied. In het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden zijn 25 organisaties op het gebied van landbouw, landschap, natuur, recreatie, cultuurhistorie, voedselbank, bedrijfsleven, etc. vertegenwoordigd. Met elkaar zetten we ons in voor een vitale regio waarin het goed wonen, werken en recreëren is. Voor een overzicht van de deelnemende organisaties zie bijlage 1.

Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden bouwt voort op de Stichting Uitvoering Landschapsplan Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Al tussen 1996 en 1999 werd het Landschapsplan 1999 opgesteld. Dit plan was al een vroeg voorbeeld van samenwerking in en voor de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden. Bewoners van de regio weten wat nodig is voor het behoud en de ontwikkeling van dit gebied.

Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden geeft met deze notitie een advies over het aanwijzen van zoekgebieden in de Alblasserwaard en de colleges van b &w van Molenlanden een Gorinchem, aan de gemeenteraden van Molenlanden en Gorinchem en aan de provincie Zuid-Holland. Ter kennisname gaat dit advies naar de provincie Utrecht.

**Kernwaarden van de Alblasserwaard en haar bewoners**

De Alblasserwaard is tot de twintigste eeuw een afgesloten gebied geweest, omgeven door water, waar de inwoners op zichzelf waren aangewezen. Hierdoor ontstond een hechte leefgemeenschap met veel kennis van het gebied. Dit gebied hebben de bewoners tot een cultuurlandschap ontwikkeld. In de loop van de twintigste eeuw kwam daar verandering in en ontstond er communicatie en uitwisseling het gebieden buiten de Alblasserwaard. Dit kwam mede door import van nieuwe bewoners van buiten de waard die opgenomen werden binnen de bestaande leefgemeenschap en daardoor deel gingen uitmaken van de Alblasserwaardse cultuur.

Zowel de provincie Zuid-Holland en kennisinstituten ontdekten dat er in de Alblasserwaard veel gebiedskennis is op het gebied van landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie. Dit komt tot uiting in de regionale en nationale samenwerking tussen kennisinstituten, provincie en bewoners van de Alblasserwaard.

Uit het verleden blijkt dat gebiedsprocessen en adviezen, opgezet of gegeven door externen, zonder de inhoudelijke betrokkenheid vooraf door bewoners niet leiden tot het gewenste resultaat. Bij het project Zoekgebieden Windturbines, wordt deze niet succesvolle aanpak helaas nogmaals toegepast.

Samengevat zijn de kernwaarden van de Alblasserwaard:

1. De kracht van de authenticiteit van het gebied en het landschap.
2. De kracht van de cohesie van de samenleving.
3. De kracht van samenwerking van organisaties.

GEBIEDSPLATFORM
Alblasserwaard - Vijfheerenlanden

info@gebiedsplatform.nl
@gebiedsplatform

KvK 30280101
IBAN NL22 RABO 0157 0736 02

www.gebiedsplatform.nl

Welke resultaten zijn in het recente verleden behaald met daadwerkelijke participatie?

1. Als Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden hebben we in 2017 de gemeente Molenwaard na een drietal participatieavonden ongevraagd geadviseerd over vrijkomende agrarische bebouwing. De advies is overgenomen door de gemeenteraad van Molenwaard.
2. In 2021 heeft het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden de documentaire *Voedsel van hier* gepresenteerd als een ongevraagd advies. Veel instellingen hebben deze documentaire bekeken en ter harte genomen.
3. In 2023 heeft het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden na een tweetal participatieavonden input voor beleidskaders voor het plaatsen van kleine windturbines opgehaald een aangeleverd aan de gemeente Molenlanden. Dit was een gevraagd advies.

In de Alblasserwaard zijn meer recente voorbeelden van participatietrajecten bekend:

1. In 2022 startte op verzoek van de gemeente Molenlanden in Bleskensgraaf het initiatief om Bleskensgraaf in 2032 aardgasvrij te maken. Een enthousiast dorpsteam van ongeveer 35 inwoners uit Bleskensgraaf is hiermee aan de slag onder de naam Bles2032. Hieraan neemt de gemeente Molenlanden actief deel.
2. In 2023 kreeg Bles 2032 navolging in Giessenburg.
3. In Nieuw-Lekkerland is in 2023 een succesvol project onder de naam Postcoderoos opgestart waarin inwoners en bedrijven van Nieuw-Lekkerland en omgeving actief in participeren.

**Hoe is het proces van het aanwijzen van zoekgebieden voor het plaatsen van grote windturbines tot nu toe verlopen?**

Op 22 november 2023 was er een overleg via Teams waarbij onder andere projectleider Michel Simons, Jacques Verhagen en Jan Boele namens het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden aanwezig waren. Doel van de bijeenkomst was dat dat de projectleiding graag wilde weten hoe het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden kon participeren in het te lopen traject rond het aanwijzen van zoekgebieden voor het bepalen van zoeklocaties voor het plaatsen van grote windturbines in de Alblasserwaard. We hebben vanuit onze ervaring met participatietrajecten aangegeven hieraan te willen meewerken. De verwachting werd gewekt dat er een serieus participatie traject zou starten vanuit de kernwaarden van de Alblasserwaard en haar bewoners. Daarna bleef het vanuit de projectleiding stil.

Op maandag 4 maart 2024 waren Jacques Verhagen en Jan Boele als vertegenwoordigers van het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden aanwezig bij de eerste bijeenkomst van de klankbordgroep die was ingesteld voor het bepalen van zoekgebieden voor het plaatsen van grote windturbines in de Alblasserwaard. De avond verliep voor zowel voor- als tegenstanders van het aanwijzen mogelijk later plaatsen van grote windturbines buitengewoon teleurstellend. Het ingehuurde bureau Populytics had zich niet ingeleefd in de cultuur van het gebied en behandelde de aanwezigen op een zeer schoolse manier. Er was die avond geen sprake van participatie. Het gevoel ontstond dat de aanwezigen in een vooraf bepaalde richting werden gestuurd. De deceptie bij velen was zo groot dat velen in de pauze de bijeenkomst al verlieten.

Op donderdag 28 maart 2024 was er een ingelaste online bijeenkomst om de grote onrust die tijdens de bijeenkomst van 4 maart 2024 was ontstaan te kanaliseren. Deze was door de projectleiding georganiseerd. Ook nu was de leiding weer in handen van het bureau Populytics en wederom verliep deze avond zeer teleurstellend. Positief was dat na sterk aandringen de communicatie vanuit de projectleiding daarna op gang kwam.

GEBIEDSPLATFORM
Alblasserwaard - Vijfheerenlanden

info@gebiedsplatform.nl
@gebiedsplatform

KvK 30280101
IBAN NL22 RABO 0157 0736 02

www.gebiedsplatform.nl

Op donderdag 11 april 2024 was er een bijeenkomst georganiseerd door de leden van klankbordgroep met het doel om vrijuit met elkaar te kunnen spreken over proces en inhoud tot nu toe. Op het allerlaatste moment is deze bijeenkomst door de projectleiding gefaciliteerd.

Op maandag 22 april was er een nieuwe bijeenkomst waarop de leden van de klankbordgroep door de projectleiding waren uitgenodigd.

Tussen de momenten van deze bijeenkomst kwam van lieverlee na aandringen meer informatie vanuit de projectleiding naar buiten over gestelde vragen, zorgen, de inhoud van de enquête en het vervolg van het traject en de rol van de externen.

Op woensdag 24 april 2024 hadden Jacques Verhagen en Jan Boele van het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden een gesprek met wethouder Jan Lock van de gemeente Molenlanden. Hierin stond centraal een terugblik op de kernwaarden van het gebied, het proces en de inhoud tot nu toe. In dit gesprek was er wederzijds begrip, gaf de wethouder aan dat zaken anders hadden kunnen worden aangepakt en is de afspraak gemaakt een vervolggesprek in te plannen.

Het vervolggesprek van Jacques Verhagen en Jan Boele van het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden een gesprek met wethouder Jan Lock van de gemeente Molenlanden vond plaats op woensdag 22 mei 2024.

Conclusies over het tot 22 mei 2024 gevoerde proces:

1. De in november 2023 gewekte verwachting over daadwerkelijke participatie is niet waargemaakt.
2. Het inzetten van een extern adviesbureau in de begeleiding van de gehouden bijeenkomsten heeft helaas geleid tot het verscherping van standpunten en meningen.
3. Het gevoel van in een onomkeerbare richting gedwongen te worden is vanaf het begin van het proces in maart 2024 zeer sterk aanwezig.
4. De mate van vertrouwen vanuit de bewoners van de Alblasserwaard in de politiek, specifiek van de gemeenten Molenlanden, Gorinchem en van de provincie Zuid-Holland heeft behoorlijke schade opgelopen.
5. Wethouder Jan Lock van de gemeente Molenlanden en tevens voorzitter van de RES-Alblasserwaard stelt zich open op in de gesprekken die we vanuit het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden met hem voeren.

**Wat betekent het aanwijzen van mogelijke zoekgebieden en het mogelijk uiteindelijk plaatsen van grote windturbines in de Alblasserwaard?**

We richten ons hier op de volgende aspecten:

1. Oorsprong RES-Alblasserwaard en gevolgen
2. Natuur en landschap
3. Cultuurhistorie
4. Vogels en vleermuizen
5. Gezondheid
6. Milieuprocedure

**1. Oorsprong RES-Alblasserwaard en gevolgen**

In een vroeg stadium heeft voormalig wethouder Kraaijeveld van de gemeente Gorinchem een RES-bod bij de provincie ingediend dat ver boven de toen geldende normen lag. De gemeenteraden van Molenlanden en Gorinchem zijn hiermee in 2021 akkoord gegaan. De indruk ontstaat dat er daarmee

GEBIEDSPLATFORM
Alblasserwaard - Vijfheerenlanden

info@gebiedsplatform.nl
@gebiedsplatform

KvK 30280101
IBAN NL22 RABO 0157 0736 02

www.gebiedsplatform.nl

levering van energie zal plaatsvinden voor gebieden buiten de Alblasserwaard. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden doet de aanbeveling aan de provincie Zuid-Holland dit bod te herijken naar de daadwerkelijke behoefte. Het argument hiervoor is dat als vraag een aanbod in balans zijn er met het juiste participatietraject een oplossing met de bewoners van de Alblasserwaard gevonden kan worden.

Zijn de alternatieven voor wind- en zonne-energie voldoende onderzocht voor de Alblasserwaard?

## 2. Natuur en landschap

In 2010 is de status van het Groene Hart als Nationaal Landschap losgelaten. Dit heeft geleid tot vergaande verstedelijking en het verloren gaan van landschaps- en natuurkwaliteit en het verslechteren van de waterkwaliteit.

De Alblasserwaard maakt deel uit van het Groene Hart en fungeert deels als groene long voor de stedeling en recreanten verbonden met het cultureel erfgoed, open landschap en de landbouwfunctie. In de volgende paragraaf gaan we specifieker in op het cultureel erfgoed/cultuurhistorie van de Alblasserwaard. Het is een natuurlijke en landschappelijk interessante oase in de Randstad. De Alblasserwaard als veenweidelandschap kent unieke kenmerken die nog vanuit de ontginning tussen 1000 en 1300 aanwezig en zichtbaar zijn en beleefd worden.

## 3. Cultuurhistorie

De Alblasserwaard trekt niet alleen bezoekers richting het UNESCO Werelderfgoed Kinderdijk maar ook naar hotspots als Avonturenboerderij Molenwaard in Groot-Ammers. Het middengebied van de Alblasserwaard is met name interessant voor de rustzoeker die niet alleen van het landschap en de natuur geniet maar ook van de vele cultuurhistorisch interessante parels zoals de nog aanwezige wind- en korenmolens, de wielen, de dieselgemalen die het verhaal van de bemalingsgeschiedenis van kort na de ontginning laten zien en beleven. Ook de karakteristieke lintbebouwing die toen ook is ontstaan en begon met de bouw van de plaatselijke kerken op de hoogste plaatsen van waaruit de linten langs de vroegere veenriviertjes zoals de Alblas, de Giessen en de Goudriaan verder bebouwd zijn met karakteristieke boerderijen. Zij laten nu nog een tijdsbeeld zien vanaf de zeventiende eeuw tot heden. Veel boerderijen en erfelementen zijn bewaard gebleven en kennen een monumentale status.

## 4. Vogels en vleermuizen

Het onderzoek van Arcadis *Gebiedsbreed onderzoek alternatieve windlocaties RES Alblasserwaard* d.d. 25 oktober 2023 is onvolledig, Met de conclusies uit dit rapport worden Provinciale Staten en de gemeenteraden onvolledig geïnformeerd wat negatief werkt op een goed afgewogen te nemen besluit. Het gaat hierbij op de effecten van windturbines op vogels en vleermuizen. Uit een onderzoek in 2021 uitgevoerd door SOVON in opdracht van het ministerie van LNV, rapport *Achtergronddocument windenergie gevoeligheidskaart vogels* zijn de risicofactoren op vogels van windturbines weergegeven. Deze informatie biedt mogelijkheden om in combinatie met andere belangen locaties voor windenergie te onderzoeken en vast te stellen. Daarnaast is ook geen gebruik gemaakt van lokale gebiedskennis , terwijl op het gebied van biodiversiteit de provincie wel gebruik maakt van lokale kennis.

GEBIEDSPLATFORM
Alblasserwaard - Vijfheerenlanden

info@gebiedsplatform.nl
@gebiedsplatform

KvK 30280101
IBAN NL22 RABO 0157 0736 02

www.gebiedsplatform.nl

**5. Gezondheid**

Tot op heden is onvoldoende bekend wat de consequenties voor de gezondheid van omwonenden zullen zijn als er grote windturbines geplaatst zullen worden.

**6. Milieuprocedure**

Binnen een MER procedure met vastgestelde zoeklocaties kan geen voorkeursalternatief worden aangedragen van alternatieve locaties waar alle belangen en data in balans zijn meegenomen. Dit betekent dat de resultaten zullen leiden tot vertraging van het proces of onvrede bij belanghebbenden.

**Aanbevelingen bij het aanwijzen van mogelijke zoekgebieden en het mogelijk uiteindelijk plaatsen van grote windturbines in de Alblasserwaard**

1. Het in het verleden gedane RES-bod lijkt te hoog waardoor er geen evenwicht is tussen vraag een aanbod. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan dit te onderzoeken voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden en indien dit zo is te herijken.
2. Welke resultaten leveren onderzoeken van alternatieve energiebronnen voor de Alblasserwaard op? Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan dit voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden te onderzoeken.
3. Is er voldoende ingezet op besparen, isoleren, het aanbrengen van zonnepanelen, warmtepompen, energieopslag? Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden te onderzoeken welke resultaten dit oplevert.
4. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden te onderzoeken of het mogelijk plaatsen van grote windturbines opweegt tegen de schade aan natuur en landschap?
5. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden te onderzoeken of het mogelijk plaatsen van grote windturbines opweegt tegen de schade aan vogels en vleermuizen.
6. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan bij mogelijke schade aan vogels en vleermuizen te zoeken naar zoekgebieden waar de schade aan vogels en vleermuizen is te verwaarlozen.
7. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden te onderzoeken of het mogelijk plaatsen van grote windturbines opweegt tegen de schade aan de cultuurhistorie en de beleving ervan.
8. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan voorafgaand aan de aanwijzing van mogelijke zoekgebieden te onderzoeken of het mogelijk plaatsen van grote windturbines gezondheidsrisico's voor de bewoners van de Alblasserwaard met zich meebrengt.
9. Het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden dringt erop aan de uitkomsten van de bovengenoemde onderzoeken af te wachten voordat een weloverwogen keuze gemaakt kan worden voor het aanwijzen van mogelijk zoeklocaties.

GEBIEDSPLATFORM
Alblasserwaard - Vijfheerenlanden

info@gebiedsplatform.nl
@gebiedsplatform

KvK 30280101
IBAN NL22 RABO 0157 0736 02

www.gebiedsplatform.nl

**Bijlage 1**

De bij het Gebiedsplatform Alblasserwaard en Vijfheerenlanden aangesloten organisaties zijn:

1. LTO Noord
2. Zuid-Hollands Landschap
3. Den Hâneker
4. Historisch Overleg Alblasserwaard en Vijfheerenlanden
5. Historisch Collectief Molenlanden
6. Archeologische Werkgemeenschap Nederland afdeling Lek- en Merwestreek
7. Natuur- en Vogelwacht “De Alblasserwaard”
8. Natuur- en Vogelwacht “De Vijfheerenlanden”
9. Stichting Boerderij & Erf Alblasserwaard, Krimpenerwaard en Vijfheerenlanden
10. Vereniging Hoogstamfruit Groene Hart
11. Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden
12. Oasen
13. Stichting Streekcentrum ‘Het Liesvelt’
14. Stichting Vrije Recreatie
15. Vrouwen van Nu
16. Regionale Gemalenstichting Alblasserwaard en Vijfheerenlanden
17. Agrarisch Jongeren Kontakt
18. VVV Zuid-Holland Zuid
19. Historische Vereniging ‘Het Land van Brederode”
20. Overlegorgaan Watersportvereniging Alblasserwaard
21. Bureau Alblasserwaard Vijfheerenlanden
22. Nederlandse Kooikersvereniging
23. Voedselbank Giessenlanden- Zederik
24. Stichting Blauwzaam
25. Stichting Slingelandse Plassen